

Nr 666.

Av herrar **Nyberg** och **Bergstrand**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 223, angående vissa materielbeställningar för försvaret.

I proposition nr 223 till årets riksdag erinrar statsrådet och chefen för försvarsdepartementet under rubriken Marinen: Fartygsbyggnader om att i början av år 1951 en expertkommitté tillsattes för att inom marinledningen utreda frågan om fartygstyper, lämpliga för flottans ersättningsbyggnad. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 4 anför statsutskottet, att det vore önskvärt, om Kungl. Maj:t redan till 1951 års höstriksdag kunde förelägga riksdagen förslag i ämnet. Den 6 juni 1951 avgav kommittén sitt betänkande till marinchefen, och denne i sin tur hemställde i skrivelse den 29 juni till Kungl. Maj:t, att kommittéförslaget, vilket biträdades av marinchefen, måtte föreläggas riksdagen vid dess höstsession.

Det sålunda avgivna förslaget till ny- och ombyggnadsprogram hade följande omfattning:

fyra modifierade Ölandjagare,
elva motortorped-kanonbåtar av typ T 101,
femton motortorpedbåtar av typ 32,
tre ubåtar av Hajentyp,
ett minfartyg av ny typ,
tolv minsvepare av typ M 51 samt
ombyggnad av fem jagare och sex kustjagare till fregatter.

Programmet är avsett för budgetåren 1952—1958 och har beräknats draga en kostnad av 373 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1950 eller i runt tal 62 miljoner kronor årligen. När därtill komma kostnader för nybyggnad av trängfartyg, fartyg för kustartilleriet, ytterligare moderniseringar av fartygsmateriel m. m. skulle totalt för anslaget Marinen: Fartygsbyggnader i medeltal under åren 1952—1958 fordras ett betalningsutfall av ca 76 miljoner kronor årligen. Riktpunkten har alltså varit att icke överskrida den nuvarande kostnadsramen, vilket också lyckats. En reduktion av planen innebär alltså oundvikligen en nedskärning i jämförelse med nuvarande nivå.

Enligt vad som framgår av propositionen nr 223 har chefen för försvarsdepartementet emellertid icke ansett sig kunna framlägga hela denna sexårsplan till avgörande under höstriksdagen 1951. Den bör nämligen, enligt

statsrådets uppfattning, icke avgöras utan beaktande av andra större organisations- och materialanskaffningsfrågor inom försvaret. Det synes icke möjligt att få erforderlig överblick över dessa frågor förrän i samband med prövningen av myndigheternas anslagsäskanden för budgetåret 1952/53. Med hänsyn till den allvarliga risken för att vissa fartygsbyggnader avsevärt försenas, hemställer emellertid statsrådet om bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å materiel för två jagare och sex motortorped-motorkanonbåtar inom en kostnadsram av 20 miljoner kronor.

Den i det föregående omnämnda sexårsplanen för flottan har fått ett över lag gynnsamt mottagande. Planen har betecknats som mycket moderat utformad och ansetts vara präglad av en realistisk syn på frågan om flottans ny- och ombyggnad. På militärt håll har programmet betecknats som ett minimiprogram, som man icke gärna kunde pruta på utan att därmed allvarliga skadeverkningar för försvaret skulle komma att uppstå. Man har vidare till stöd för detta förslag åberopat det faktum, att det inte sedan år 1947 funnits någon utarbetad plan för flottans utbyggnad under en längre period. Därest en sådan funnits skulle ny- och ombyggnader vid flottan kunnat ske mera kontinuerligt med kortare leveranstider och även lägre priser. Det nya programmet har sålunda hälsats med tillfredsställelse, och man har i allmänhet väntat sig, att det skulle i sin helhet föreläggas höst-riksdagen 1951 för beslut.

Det är givet att de skäl, som föranlett chefen för försvarsdepartementet att uppskjuta ärendet — med de undantag som i propositionen angivas — äro värda beaktande. Att kunna bedöma denna fråga i samband med andra större organisations- och materielanskaffningsfrågor inom försvaret vore givetvis en fördel. Å andra sidan torde dock för planen i dess helhet i betydande mån gälla vad statsrådet anför som skäl för att redan nu besluta att utlägga beställningar av en viss del av för planens förverkligande nödvändig materiel. Om flottan skall kunna hållas på en tidsenlig nivå, är det nödvändigt tillse, att beställningarna utläggas i god tid, då man annars riskerar både dröjsmål och fortsatta fördyringar. Till sist får man icke förbise de rent psykologiska skäl, som tala för att ett positivt beslut i denna fråga bör fattas med minsta möjliga tidsutdräkt.

Med erkännande av skälen för att Kungl. Maj:t får tillfälle att företaga en samtidig prövning av de större anslagsfrågorna under 4:e huvudtiteln vilja vi avstå från att framställa yrkande om principbeslut beträffande flottplanen i höst. Däremot finna vi det i hög grad önskvärt, att Kungl. Maj:t efter en sådan prövning framlägger förslag om flottplanens antagande i princip vid nästa riksdags början, så att Kungl. Maj:ts förslag i denna del kan behandlas med särskild skyndsamhet, vilket är nödvändigt i synnerhet med hänsyn till vikten av att snarast möjligt göra vissa materielbeställningar i utlandet.

Även om så sker, måste emellertid redan nu särskild uppmärksamhet ägnas vissa fartygsbyggen. Det är ur den synpunkten fullt i sin ordning, att statsrådet redan nu velat ha beslut om maskinanskaffning till två jagare. Dessa båda jagare äro avsedda att ersätta jagarna Malmö och Karlskrona, som år 1955 respektive 1956 skola överföras till reservflottan. Byggandet av ytterligare två jagare — avsedda att ersätta kryssaren Gotland, som år 1958 överföres till reservflottan — vill emellertid statsrådet uppskjuta beslutet om till dess att flottplanen i dess helhet skall bedömas. Med hänsyn till vikten av att inga dröjsmål uppstå och då här föreslagna jagarbyggen uppenbarligen måste komma till stånd, synes det välbetänkt att redan under höstriktsdagen fatta beslut om maskinanskaffning för dessa båda återstående jagare i förslaget. Därigenom skulle för detta ändamål erfordras beställningsbemyndigande för ytterligare 10 miljoner kronor. Kostnadsbesparingar kunna säkerligen uppnås om maskinerna för alla fyra jagarna kunna beställas samtidigt.

Starka skäl tala även för att samtidigt anskaffa vapenmateriel för dessa jagare samt att redan nu besluta om byggnad av ytterligare en motortorpedbåt-motorkanonbåt. De härför erforderliga beställningsbemyndigandena uppgå till respektive 14 och 7 miljoner kronor.

Emellertid bör i detta sammanhang understrykas, att ingen av de föreslagna fartygstyperna kan eftersättas utan allvarligt men för flottan och därmed hela vårt försvar. Icke minst viktigt är, att den föreslagna ombyggnaden av jagare och kustjagare till fregatter sker så fort möjligheter därtill föreligga.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen måtte besluta

att hemställa hos Kungl. Maj:t om framläggande i särskild proposition om nybyggnadsplan för flottan vid början av 1952 års riksdag,

att bemyndiga Kungl. Maj:t att *dels* medgiva utläggande av beställningar å maskiner och vapenmateriel för fyra jagare inom en kostnadsram av 34 miljoner kronor; *dels* medgiva utläggande av beställningar å materiel för sex motortorped-motorkanonbåtar inom en kostnadsram av 10 miljoner kronor samt nybyggnad av en motortorped-motorkanonbåt å 7 miljoner kronor.

Stockholm den 10 november 1951.

Olaus Nyberg.

Paul Bergstrand.